

Suvestinė redakcija nuo 2014-10-15

Nutarimas paskelbtas: Žin. 2000, Nr. [23-610](#), i. k. 1005010NUTA0001(75)

**VALSTYBINĖ LIETUVIŲ KALBOS KOMISIJA PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS
SEIMO**

**N U T A R I M A S
DĖL SANSKRITO VARDŲ IR TERMINŲ RAŠYMO**

2000 m. kovo 2 d. Nr. 1(75)
Vilnius

Valstybinė lietuvių kalbos komisija n u t a r i a patvirtinti Sanskrito vardų ir terminų rašymo taisykles (pridedama).

PIRMININKĖ

D. MIKULĖNIENĖ

PATVIRTINTA

Valstybinės lietuvių kalbos komisijos
prie Lietuvos Respublikos Seimo
2000 m. kovo 2 d. nutarimu Nr. 1 (75)

SANSKRITO VARDŲ IR TERMINŲ RAŠYMO TAISYKLĖS

1. Autentiškų formų rašymas.

1.1. Mokslinėje literatūroje, informaciniuose leidiniuose bei specialiuose tekstuose laikantis tarptautinės perrašos pateikiamos autentiškos sanskrito vardų (asmenvardžių, vietovardžių) formos. Greta gali būti pateikiamos ir adaptuotos vardų formos.

Sanskrito skiemenų rašmenys ir jų atitikmenys lotyniškais rašmenimis (tarptautinė perraša)

अ *a* आ *ā* इ *i* ई *ī* उ *u* ऊ *ū*

ऋ *r̄* ॠ *r̄̄* ऌ *l̄* ॡ *l̄̄*

ए *e* ऐ *ai* ओ *o* औ *au*

क *ka* ख *kha* ग *ga* घ *gha* ङ *ṅa*

च *ca* छ *cha* ज *ja* झ *jha* ञ *ña*

ट *ṭa* ठ *ṭha* ड *ḍa* ढ *ḍha* ण *ṇa*

त *ta* थ *tha* द *da* ध *dha* न *na*

प *pa* फ *pha* ब *ba* भ *bha* म *ma*

य *ya* र *ra* ल *la* व *va*

श *śa* ष *ṣa* स *sa* ह *ha*

Anusvara (balsio nazalizacija) žymima *m*, visarga (duslus iškvėpimas) *-h*.

P a s t a b a: Prancūziškuose ir rusiškuose leidiniuose priebalsė *ṣ* dažniausiai transliteruojama raide *ç*. Senesniuose leidiniuose *ṣ* dažnai rašoma kaip *sh*.

1.2. Autentiškos (pateiktos tarptautine perraša) sanskrito vardų formos rišliame tekste teikiamos:

1.2.1. nekeičiant kamiengalio, kai jis sutampa su lietuviška galūne *-a*, pvz.: *Indra*, *-os*, *Aśvagh ṣa*, *-os*;

1.2.2. keičiant kamiengalį lietuviška galūne, pvz.: *Pānini* - *Pāninis*, *-io*, *Ēbhū* - *Ēbhus*, *-aus*;

1.2.3. pridėdant lietuvišką galūnę, pvz.: *Viśvakarman* - *Viśvakarmanas*, *-o*; *Tvasfar* - *Tvasfaras*, *-o*;

1.2.4. moteriškosios giminės vardams su *-i*, *-ī*, *-u*, *-ū* galūnės nededamos ir jie nelinksniuojami, pvz.: *Aditi*, *Sāvitṛī*, *Lakami*, *Dhenu*, *Bhū*.

2. Adaptuotų formų rašymas.

2.1. Grožiniuose kūriniuose, populiariuose ir vaikams bei jaunimui skirtuose leidiniuose atsižvelgiant į skaitytojų amžių ir išsilavinimą vardai ir terminai adaptuojami pagal tarimą (žr. lentelę). Greta adaptuotųjų gali būti vartojamos ir autentiškos vardų formos.

Sanskrito tarptautinės rašybos lotyniško pagrindo rašmenimis lietuviškasis atitikmuo

Tarptautinės sanskrito perrašos rašmenys	Kai kurių garsų specialus pavadinimai	Tarptautinės perrašos rašmenų lietuviškasis atitikmuo	Pavyzdžiai	
			Autentiškos skr. vardų ir terminų formos	Adaptuotos skr. vardų ir terminų formos
a ā		} a	apsaras Rādhā	apsarasa Radha
i ī		i y	Šiva Bhagavadgitā	Šiva Bhagavadgyta*
u ū		u ū	Purāna Sutra	Purana Sutra
r		ri	ṛigveda	Rigveda
e		e	Veda	Veda
ai		ai	advaita	advaita
o		o	Soma	Soma
au		au	Srautā	srautā
m	anusvara	m	ahimsā	ahimsa**
h	visarga	h	Duhjima	Duhšyima
k		k	Kunti	Kunti
kh.		kh	Khārvā	Kharva
g		g	Gangā	Gangā
gh		gh	Ašvaghojā	Ašvaghoša
n		n	Šankara	Šankara
c		č	Candragupta	Candragupta
ch		čh	Chandogya	Čhandogja
j		dž	Jagaddhatar	Džagadhataras
jh		džh	Jhājūketana	Džhašaketana
rī		n	jHana	džnana
ṭ		t	Kaujifya	Kautilja
ṭh		th	jhakara	thakara
d		d	pandava	pandavas
dh		dh	mūdha	mūdha
n		n	Pandū	Pandus
t		t	Aditi	Aditė
th		th	ašvattha	ašvatha
d		d	Duryodhana	Durjodhana
dh		dh	Budha***	Budha
n		n	tantra	tantra
p		P	P[tha	Pritha
ph		ph	Phena	Phena
b		b	brahmana	brahmanas
bh		bh	Bhima	Bhyma
m		m	Mahabharata	Mahabharata
y		j	yoga	joga
r		r	rajan	radža
l		l	loka	loka
v		v	Vijnu	Vifnus
ś(ç) ṣ(sh)	pučiamasis pučiamasis	} ś	Šakuntala Kjjna	Šakuntala Krišna
s		s	Sūrya	Sūrja
h		h	Hastinapura****	Hastinapura

Pastabos: *dėl žodžio baigmens -ī perteikimo žr. 2.7 punktą; **išimtis – tradicinis terminas *sanskritas* (skr. *saṃskṛta*); ***skr. *Budha* ‘planeta Merkurijus, Merkurijaus dievas’ – liet. *Budha*,

bet skr. *Buddha* ‘nušvitęs, pabudęs; budizmo pagrindėjas’ – liet. *Buda* (nusistovėjusi tradicinė lietuvių kalboje vardo forma; taip pat tradiciškai be *h* rašomi iš šio vardo kilę terminai *budizmas*, *budistas*); ****adaptuotuose sanskrito kilmės vietovardžiuose su dėmeniu *pur* ‘miestas’ išlaikomas trumpasis *u*, pvz.: *Džaipuras*, *Udaipuras* (bet *Singapūras*).

Pastraipos pakeitimai:

Nr. [N-5 \(154\)](#), 2014-10-09, paskelbta TAR 2014-10-14, i. k. 2014-14054

2.2. Sanskrito varduose pasitaikančios geminatos perrašomos vienu priebalsiu, pvz.: skr. *Taittirīya* – liet. *Taitiryja*, skr. *aśvattha* – liet. *ašvatha*.

Punkto pakeitimai:

Nr. [N-5 \(154\)](#), 2014-10-09, paskelbta TAR 2014-10-14, i. k. 2014-14054

2.3. Vyriškosios ir bevardes giminės *a* kamieno tikriniai vardai ir terminai linksniuojami kaip lietuvių kalbos *o* linksniuotės daiktavardžiai, pvz.: *Indra*, *Indros...* (skr. *Indra*), *Mahabharata*, *Mahabharatos...* (skr. *MahSbharatd*); *dharma*, *dharmos...* (skr. *dharma*), *džnana*, *džnanos...* (skr. *jnana*). Išimtys: tradiciniai terminai *sanskritas*, *-o* (skr. *samskrta*), *prakritas*, *-o* (skr. *prdkīa*).

2.4. Vyriškosios giminės *a* kamieno grupinių pavadinimų (giminių vardų, socialinių grupių, profesijų pavadinimų ir pan.) kamiengalis keičiamas lietuviška galūne *-as*, jie linksniuojami kaip lietuvių kalbos *a* linksniuotės vyriškosios giminės daiktavardžiai, pvz.: *panditas*, *pandito...* (skr. *pandita* 'išsilavinęs žmogus, mokytojas'); *kauravas*, *kauravo...* (skr. *kaurava* 'priklausęs kauravų klanui'), *kšatrijas*, *kšatrijo...* (skr. *ksatriya* 'karių luomo atstovas').

Pastaba: Terminų formos *-švaitai* ir *šaivai* (skr. *šaiava*), *višnuitai* ir *vaišnavai* (skr. *vaisnava*) - laikytinos gretybėmis.

2.5. Moteriškosios giminės *a* kamieno vardų ir terminų kamiengalis perrašomas kaip lietuviška galūnė *-a*, jie linksniuojami kaip lietuvių kalbos *o* linksniuotės daiktavardžiai, pvz.: *Šakuntala*, *Šakuntalos...* (skr. *Šakuntala*), *Gangą*, *Gangos...* (skr. *Gangą*); *ahimsa*, *ahimsos...* (skr. *ahirnsS*).

2.6. Vyriškosios ir bevardės giminės *i* kamieno vardų ir terminų kamiengalis keičiamas lietuviška galūne *-is*, jie linksniuojami kaip lietuvių kalbos *ia* linksniuotės daiktavardžiai, pvz.: *Agnis*, *Agnio...* (skr. *Agni*), *Paninis*, *Paninio...* (skr. *Panini*), *Brihaspatis*, *Brihaspačio...* (skr. *Bfhaspati*); *munis*, *munio...* (skr. *muni*).

2.7. Moteriškosios giminės *i* ir *ī* kamieno vardų ir terminų kamiengalis keičiamas lietuviška galūne *-ė*, jie linksniuojami kaip lietuvių kalbos *ė* linksniuotės daiktavardžiai, pvz.: *Aditė*, *Aditės...* (skr. *Aditi*), *šaktė*, *šaktės...* (skr. *śaktī*); *Lakšmė*, *Lakšmės...* (skr. *Lakṣmī*), *Parvatė*, *Parvatės* (skr. *Pārvatī*). Moteriškosios giminės šakniniai (vienskiemeniai) vardai bei terminai su *-ī* perteikiami su trumpąja *-i* pabaigoje ir nekaitomi, pvz.: *Šri* (skr. *Śrī*), *Dhi* (skr. *Dhī*).

Punkto pakeitimai:

Nr. [N-5 \(154\)](#), 2014-10-09, paskelbta TAR 2014-10-14, i. k. 2014-14054

2.8. Moteriškosios giminės *u*, *ū* kamienų ir šakniniai (vienskiemeniai) vardai bei terminai su *-ū* nelinksniuojami, pvz.: *Dhenu* (skr. *Dhenu*), *Bhū* (skr. *Bhū*).

Punkto pakeitimai:

Nr. [N-5 \(154\)](#), 2014-10-09, paskelbta TAR 2014-10-14, i. k. 2014-14054

2.9. Vyriškosios giminės *u* kamieno vardų kamiengalis keičiamas lietuviška galūne *-us*, jie linksniuojami kaip lietuvių kalbos *u* linksniuotės daiktavardžiai, pvz.: *Višnus*, *Višnaus...* (skr. *Visttu*), *Manus*, *Manaus...* (skr. *Manu*). Terminai tradiciškai nelinksniuojami, pvz.: *guru* (skr. *guru*), *sadhu* (skr. *sadhu*).

2.10. *arA* ir *an* kamienų vardams ir terminams pridedama galūnė *-as*, jie linksniuojami kaip lietuvių kalbos *a* linksniuotės daiktavardžiai, pvz.: *Tvaštaras*, *Tvaštaro...* (skr. *TVotfanfr*); *atmanqs*, *atmano...* (skr. *aiman*). Kimtys: tradiciniai terminai *radžq* *-os...* (skr. *rajan*), *karma*, *-os...* (skr. *kaiman*).

2.11. Kitiems priebalsinio kamieno vardams ir terminams pridedamos galūnės: vyriškosios arba bevardės giminės vardams ir terminams *-as*, moteriškosios giminės *-a*; jie linksniuojami kaip atitinkami lietuviški daiktavardžiai, pvz.: *manasas, manaso...* (skr. *manas*, neutr.); *upanišada, upanišados...* (skr. *upanisad*, fem.), *apsarasa, -os* (skr. *apsaras* 'dangiškoji nimfa', fem.). Išimtis: tradicinis terminas *jogas, -o* (skr. *yogin* - 'asmuo praktikuojantis jogą') ir ryto aušros vardas *Ušasė, -ės* (skr. *Ūsas*).

2.12. Iš kelių žodžių sudaryti pavadinimai (pavyzdžiui, literatūros kūrinų) dažniausiai perrašomi vienu žodžiu, pvz.: *Rigveda, Bhagavadgita*. Kartais dėl sanskrito fonetinių savybių (sandbi) pavadinimas perrašomas dviem žodžiais: abu pavadinimo dėmenys rašomi didžiosiomis raidėmis, linksniuojamas tik paskutinis dėmuo, pvz.: *Čhandogja Upanišada, Čhandogja Upanišados*.

Pakeitimai:

1.

Valstybinė lietuvių kalbos komisija, Nutarimas

Nr. [N-5 \(154\)](#), 2014-10-09, paskelbta TAR 2014-10-14, i. k. 2014-14054

Dėl Valstybinės lietuvių kalbos komisijos prie Lietuvos Respublikos Seimo 2000 m. kovo 2 d. nutarimo Nr. 75 „Dėl sanskrito vardų ir terminų rašymo“ pakeitimo